

**METODICKÝ MATERIÁL K REALIZACI
ŘÍZENÉ PEDAGOGICKÉ PRAXE
na fakultních školách Vysoké školy ekonomické v Praze**

Výstup z projektu FRVŠ č. 1310/2012

**Inovace předmětu "Řízená pedagogická praxe" v bakalářském studijním
programu učitelství na Katedře didaktiky FFÚ VŠE v Praze**

Pavel KRPÁLEK

Katarína KRPÁLKOVÁ KRELOVÁ

Praha, 2012

Recenzovali:

Prof. Ing. Ondřej Asztalos, CSc.

Ing. Jan Chromý, Ph.D.

Metodický materiál k realizaci řízené pedagogické praxe na fakultních školách Vysoké školy ekonomické v Praze. Výstup z projektu FRVŠ č. 1310/2012.

© Pavel Krpálek, 2012

© Katarína Krpálková Krelová, 2012

Extrasystem Praha

<http://www.extrasystem.com/9788087570081.pdf>

ISBN 978-80-87570-08-1

OBSAH

Úvod.....	2
1 Interní směrnice k výkonu řízené pedagogické praxe na fakultních školách Fakulty financí a účetnictví Vysoké školy ekonomické v Praze.....	4
2 Fakultní školy	9
3 Pokyny pro cvičné učitele	10
4 Pokyny pro studenty učitelství na praxi – praktikanty	14
5 Příprava na vyučovací jednotku – doporučená forma	18
6 Pedagogický deník	21
7 Příklad záznamu struktury vyučovací jednotky do písemné přípravy	22
8 Dokumenty pro praktikanty.....	23
9 Dokumenty pro cvičné učitele.....	27
Závěr s uvedením přínosů projektu	29

ÚVOD

Studium učitelství zajišťuje na Vysoké škole ekonomické v Praze již od roku 1953 specializované pedagogické pracoviště. V současné době působí pod názvem Katedra didaktiky ekonomických předmětů a organizačně je začleněno pod Fakultu financí a účetnictví. Studium oboru učitelství ekonomických předmětů má na Vysoké škole ekonomické dlouholetou tradici a je zajímavou nabídkou hlavní nebo vedlejší specializace pro studenty ekonomických oborů, protože umožňuje doplnit exaktní ekonomické vzdělání o humanisticky zaměřené disciplíny z oblasti pedagogiky a psychologie a následně získat dvě profesní kvalifikace: ekonomickou a pedagogickou.

Tato metodická příručka je jedním ze zásadních výstupů projektu FRVŠ č. 1310/2012: Inovace předmětu “Řízená pedagogická praxe“ v bakalářském studijním programu učitelství na Katedře didaktiky Fakulty financí a účetnictví Vysoké školy ekonomické v Praze. Je určena kromě studentů učitelství cvičným učitelům a řídicím pracovníkům fakultních škol Fakulty financí a účetnictví Vysoké školy ekonomické v Praze (dále jen “fakultních škol“) a dalších školských pracovišť, které se podílejí na realizaci pedagogických praxí a vysokoškolským pedagogům z katedry didaktiky ekonomických předmětů, kteří pedagogické praxe řídí.

Shora uvedený projekt, na jehož základě a s jehož přispěním metodická příručka vznikla, je zaměřen na optimalizaci fungování řízených pedagogických praxí na fakultních školách ve smyslu přesné specifikace a ujednacení přístupů k vedení a hodnocení praktikujících studentů učitelství ze strany cvičných učitelů na jednotlivých fakultních školách. Tomuto účelu by měla sloužit předkládaná metodická příručka společně se semináři, které bude katedra didaktiky ekonomických předmětů podle aktuální potřeby průběžně pořádat za účelem sdílení zkušeností, konfrontace názorů, ujednacení nároků na praktikující studenty, tedy vydiskutování a dosažení konsensuální sdílené vize. První seminář tohoto typu - jako další z dílčích výstupů projektu FRVŠ č. 1310/2012 - proběhl dne 23. 11. 2012 na Vysoké škole ekonomické v Praze.

Řízenou pedagogickou praxí chápeme jako aplikační fázi, jako neoddělitelnou součást komplexní přípravy studentů studijního oboru Učitelství odborných ekonomických předmětů. Obsah řízené pedagogické praxe integruje jednotlivé složky vysokoškolské přípravy budoucího učitele. Poskytuje studentům možnost ověřit si získané teoretické pedagogicko-psychologické, didaktické i odborné poznatky v bezprostřední pedagogické praxi a získat základní praktické dovednosti a primární zkušenosti, cenné pro úspěšný výkon učitelské profese.

Úkolem řízené pedagogické praxe je aktivizovat a motivovat studenty učitelství z hlediska budoucí preference volby a výkonu učitelského povolání, rozvinout jejich pedagogické myšlení a naučit je uplatňovat pedagogické zásady a psychologické poznatky při práci se žáky ve třídě, umožní jim aplikovat získané odborné ekonomické vzdělání v reálných školských podmínkách, uplatňovat zásady etiky a sociální komunikace se všemi interesenty edukačního procesu a rozvíjet elementární organizační a řídicí schopnosti v oblasti školského managementu.

V průběhu řízené pedagogické praxe se student učitelství poprvé stává na relativně delší dobu členem pedagogického sboru školy - a i když neustále pracuje pod odborným vedením cvičného učitele - jeho práce se stává systematictější, zodpovědnější a samostatnější. Pedagogickou praxi je z tohoto úhlu pohledu možné oprávněně nazvat odbornou praxí, protože jejím úkolem je zdokonalovat odborné pedagogické vědomosti, dovednosti, návyky, schopnosti a postoje budoucích učitelů. Je nezastupitelná ve vytváření a upevňování měkkých dovedností. Adepti učitelství jedině tímto způsobem získávají potřebné struktury klíčových kompetencí pro výkon učitelského povolání. Klíčové kompetence se vytvářejí v činnostech. Nelze je vytvářet a předávat bez konkrétní autentické zkušenosti, plynoucí z praxe.

1 INTERNÍ SMĚRNICE K VÝKONU ŘÍZENÉ PEDAGOGICKÉ PRAXE NA FAKULTNÍCH ŠKOLÁCH FAKULTY FINANCÍ A ÚČETNICTVÍ VYSOKÉ ŠKOLE EKONOMICKÉ V PRAZE

- I. Všeobecná ustanovení k realizaci řízené pedagogické praxe
- II. Fakultní školy Fakulty financí a účetnictví VŠE v Praze
- III. Organizace řízené pedagogické praxe
- IV. Povinnosti katedry didaktiky ekonomických předmětů
- V. Povinnosti vedení fakultní školy
- VI. Povinnosti cvičného učitele fakultní školy
- VII. Povinnosti studenta učitelství na řízené pedagogické praxi

ČÁST I Všeobecná ustanovení k realizaci řízené pedagogické praxe

Interní směrnice vznikla na základě potřeby vytvoření **optimálního modelu realizace řízené pedagogické praxe studentů učitelství** na katedře didaktiky ekonomických předmětů ve studijním programu Učitelství odborných ekonomických předmětů.

Cílem řízené pedagogické praxe je umožnit studentům učitelství získat první **praktické zkušenosti z vyučování a práce se žáky**, jakož i **aplikovat získané teoretické poznatky v školské praxi**. Teoretická a praktická příprava budoucích učitelů jsou dvě neoddelitelné a prolínající se složky vzdělávacího procesu. Tento typ pedagogické praxe se realizuje **formou pedagogických výstupů s jejich následným rozborem**. Cviční učitelé fakultních škol soustavně a pedagogičtí pracovníci, zastupující katedru didaktiky ekonomických předmětů příležitostně vyučovací jednotky studentů učitelství hospitují a poskytují jim zpětnou vazbu.

ČÁST II Fakultní školy fakulty financí a účetnictví VŠE v Praze

O zařazení vybrané střední odborné školy (obchodní akademie) mezi fakultní školy fakulty financí a účetnictví VŠE v Praze anebo o jejich vyřazení rozhoduje děkan fakulty na základě návrhu vedoucího katedry didaktiky ekonomických předmětů.

Při výběru fakultních škol se přihlíží zejména k odbornému zaměření škol, oborům vzdělání, kvalitě školních vzdělávacích programů a edukačního prostředí, kvalifikovanosti učitelského sboru, důležitým kritériem jsou také dosavadní zkušenosti z případné spolupráce, zejména úroveň komunikace s těmito subjekty.

Přímou zodpovědnost za organizaci řízené pedagogické praxe ve studijním programu Učitelství odborných ekonomických předmětů má **vedoucí katedry didaktiky ekonomických předmětů, Fakulty financí a účetnictví VŠE v Praze.**

ČÁST III Organizace řízené pedagogické praxe

Průběh a způsob realizace řízené pedagogické praxe jsou charakterizovány v **metodickém materiálu k pedagogické praxi studentů učitelství** (tato publikace nebo její následné verze ve znění případných doplňků a změn).

Vedení fakultní školy se zavazuje respektovat **interní směrnice a metodické materiály Vysoké školy ekonomické k řízeným pedagogickým praxím** v míře, která odpovídá níže uvedené participaci ředitele školy a cvičných učitelů na praktické pedagogické přípravě studentů učitelství.

Rozdělení studentů učitelství na jednotlivé fakultní školy se realizuje **po vzájemné konzultaci pedagoga, zastupujícího katedru didaktiky ekonomických předmětů na příslušné škole** (dále jen “metodika pedagogické praxe“) **s vedením fakultní školy**, a to **v dostatečném časovém předstihu**. Vychází se při tom z aktuálních personálních a kapacitních možností, jakož i ze specifických podmínek organizace výuky na fakultních školách.

V případě kladného stanoviska vedení fakultní školy, to znamená za situace, kdy studenty učitelství **fakultní škola** na řízenou pedagogickou praxi přijme, přebírá tím **zodpovědnost za organizační zabezpečení průběhu pedagogické praxe** přidělených studentů na sjednané období.

Průběh řízené pedagogické praxe je ze strany katedry didaktiky ekonomických předmětů koordinován **metodikem pedagogické praxe**, který **přímo zodpovídá za následující problémové okruhy:**

- metodická stránka řízené pedagogické praxe,
- organizace studentů během řízené pedagogické praxe,

- řešení případných problémů a nestandardních situací (jak ze strany studentů učitelství, tak i ze strany cvičných učitelů fakultních škol),
- průběžná komunikace s vedením fakultní školy, se cvičnými učiteli a se studenty učitelství, kteří právě vykonávají řízenou pedagogickou praxi,
- průběžná kontrola, příležitostné a závěrečné hodnocení práce studentů učitelství, kteří jsou zařazeni na řízenou pedagogickou praxi.

ČÁST IV Povinnosti katedry didaktiky ekonomických předmětů

Katedra didaktiky ekonomických předmětů přiděluje metodiky pedagogické praxe na jednotlivé fakultní školy.

Organizaci praxe a přidělování studentů učitelství na každou fakultní školu zabezpečuje konkrétní pracovník katedry didaktiky ekonomických předmětů – metodik pedagogické praxe. Metodik pedagogické praxe je kontaktní osobou a garantem řízené pedagogické praxe za katedru didaktiky ekonomických předmětů.

Katedra didaktiky ekonomických předmětů v zastoupení metodikem pedagogické praxe zabezpečuje následující problémové okruhy:

- systematická kontrola průběhu řízené pedagogické praxe,
- průběžná komunikace s vedením školy a s fakultními učiteli,
- konzultační činnost pro vedení školy a fakultní učitele, týkající se metodiky pedagogické praxe a případné podpory jejich činnosti a součinnosti se studenty učitelství,
- semináře a specializované kurzy na podporu metodické a organizační připravenosti vedení fakultních škol a cvičných učitelů na realizaci řízené pedagogické praxe,
- tematické kurzy z oblasti aplikace moderních poznatků a aktuálních kurikulárních trendů ve výchově a vzdělávání.

ČÁST V Povinnosti vedení fakultní školy

Ředitel fakultní školy nebo jím k tomu pověřený zástupce **garantuje a zabezpečuje následující problémové okruhy:**

- organizační zabezpečení průběhu řízené pedagogické praxe na fakultní škole,
- studentům učitelství a metodikům pedagogické praxe zajistí přístup do areálu školy a do všech s pedagogickou praxí souvisejících školských zařízení,
- vytvoření příznivých podmínek pro úspěšný průběh řízené pedagogické praxe,
- bezodkladné konzultování všech případných problémů s metodikem pedagogické praxe a podle povahy problému též s vedením katedry didaktiky ekonomických předmětů.

ČÁST VI Povinnosti cvičného učitele fakultní školy

Cvičný učitel fakultní školy se zavazuje k průběžné kontrole příprav i přímé výuky přidělených studentů učitelství v duchu následujících problémových okruhů:

- realizovat řízenou pedagogickou praxi s přidělenými studenty učitelství podle pokynů katedry didaktiky ekonomických předmětů,
- seznámit přidělené studenty učitelství s pedagogickou dokumentací, s dostupnými pomůckami a didaktickou technikou, s chodem školy a organizací výuky na fakultní škole,
- přesně specifikovat konkrétní partie učiva v tematickém plánu, které budou obsahem výuky přidělených studentů během řízené pedagogické praxe,
- poskytovat přiděleným studentům učitelství po celou dobu řízené pedagogické praxe přiměřenou odbornou, organizačně technickou a metodickou podporu,
- zpřístupnit přiděleným studentům učitelství potřebné učební pomůcky a dostupnou didaktickou techniku,
- průběžně kontrolovat připravenost přidělených studentů učitelství před každým pedagogickým výstupem a následně provést podrobný rozbor výstupu s vyhodnocením,
- spolupracovat s katedrou didaktiky ekonomických předmětů a soustavně se vzdělávat.

ČÁST VII Povinnosti studenta učitelství na řízené pedagogické praxi

Student učitelství, vyslaný katedrou didaktiky ekonomických předmětů na řízenou pedagogickou praxi má následující povinnosti:

- navázat kontakt s metodikem pedagogické praxe a teprve po dohodě s ním kontaktovat pracoviště fakultní školy a pověřené cvičné učitele,
- seznámit se s metodickými pokyny k řízené pedagogické praxi, respektovat organizaci pedagogické praxe a veškeré podněty vedení fakultní školy, cvičného učitele a metodika pedagogické praxe,
- ve spolupráci se cvičným učitelem, kterému bude přidělen, vypracovat individuální plán pedagogické praxe v podobě rozvrhu svých pedagogických výstupů a bezodkladně jej doručit metodikovi pedagogické praxe,
- důkladně se seznámit se všemi pedagogickými dokumenty, potřebnými ke kvalitnímu výkonu pedagogické praxe,
- absolvovat stanovený počet pedagogických výstupů v určený čas,
- vést příslušné záznamy z průběhu pedagogické praxe, zejména písemné přípravy na vyučování a záznamy z rozborů výukové činnosti (reflexe z hospitací),
- po celou dobu řízené pedagogické praxe spolupracovat s metodikem pedagogické praxe, informovat ho bez zbytečného odkladu o všech případných problémech,
- chovat se tak, aby nebyl narušený přirozený chod výuky na fakultní škole.

2 FAKULTNÍ ŠKOLY

Součástí studia v programech učitelství ekonomických předmětů je pedagogická praxe, která je organizována a realizována převážně v síti fakultních škol Fakulty financí a účetnictví Vysoké školy ekonomické v Praze (dále jen “fakultních škol“). Statut fakultní školy byl v rámci první vlny jmenování v roce 2007 udělen na základě předaného jmenovacího dekretu děkanem Fakulty financí a účetnictví doc. Ing. Petrem Dvořákem, Ph.D. šesti excelentním obchodním akademiím v Praze, které se v dané oblasti spolupráce dlouhodobě osvědčily. Jsou to partneři, kteří stabilně dosahují vynikající výsledky ve vzdělávání, mají rozvinutou didaktickou infrastrukturu a disponují kvalifikovanými a zkušenými cvičnými učiteli.

Seznam fakultních škol Vysoké školy ekonomické v Praze:

1. Československá akademie obchodní Dr. Edvarda Beneše, Resslova 8, Praha 2,
2. Československá akademie obchodní, Resslova 5, Praha 2,
3. Obchodní akademie, Kubelíkova 37, Praha 3,
4. Obchodní akademie, Vinohradská 38, Praha 2,
5. Vyšší odborná škola a obchodní akademie, Kolárova 5/271, Praha 8,
6. Obchodní akademie, Krupkovo náměstí 4, Praha 6.
7. Obchodní akademie, Dušní, Praha 1,
8. Obchodní akademie, Heroldovy sady 1, Praha 10,
9. Obchodní akademie Hovorčovická, U Vinohradského hřbitova 3, Praha 3.

3 POKYNY PRO CVIČNÉ UČITELE

Zdůvodnění a způsob realizace:

Praktické zvládnutí výchovně vzdělávacího procesu budoucím nebo začínajícím učitelem vyžaduje dosažení úplné profesní kompetence učitele odborných předmětů, kterou tvoří pouze izolované struktury odborných znalostí (vědomostí z oblasti vyučované problematiky), ale patří k nim také poznatky a dovednosti pedagogické, didaktické a sociálně psychologické. Jejich podchycení, upevnění a rozvoj zabezpečí pouze řízená pedagogická praxe.

Základní učiteléské dovednosti souvisejí se zvládnutím následujících aspektů vedení výuky:

- **plánování a příprava výuky:** plánovací (projektové) dovednosti, vztahující se k adekvátnímu výběru a ke vhodné formulaci výchovně vzdělávacích cílů vyučovací jednotky, optimálnímu výběru a uspořádání učiva, správnému výběru a aplikaci efektivních didaktických prostředků, ideální volbě organizace a časového rozdělení vyučovací jednotky, funkční optimalizaci učebních činností žáků,
- **realizace a řízení procesů výuky a učení během vyučovací jednotky:** realizační a motivační dovednosti učitele, nezbytné k úspěšnému zapojení všech žáků do učební činnosti, získání a udržení pozornosti a vědomé aktivity žáků, dodržení obsahu, formy a účinku všech plánovaných činností a organizace hodiny, tempa práce atd.,
- **kontrola, diagnostika a úroveň hodnocení výsledků žáků:** diagnostické dovednosti, potřebné k objektivnímu a spravedlivému průběžnému i závěrečnému hodnocení učebních činností a výsledků žáků ve výuce,
- **reflexe a sebehodnocení:** sebereflektivní (autoevaluační) dovednosti, nezbytné pro zpětnou vazbu ve smyslu poznávání a hodnocení výsledků vlastní pedagogické práce a s cílem systematicky zvyšovat její kvalitu a účinnost.

Před započatím řízené pedagogické praxe student - praktikant absolvuje úvodní instruktáž v rámci dvou kmenových předmětů: Didaktika ekonomiky s didaktickou praxí a Didaktika účetnictví s didaktickou praxí. Pedagogickou praxi následně řídí pověřený pedagogický pracovník katedry didaktiky ekonomických předmětů (KDEP), tzv. metodik pedagogické praxe. Rozsah pedagogické praxe je následující: náslechy a předběžné konzultace se cvičnými učiteli podle aktuální potřeby praktikanta, v přímé výuce realizuje praktikant 10 vyučovacích

hodin pedagogických výstupů, z toho 5 vyučovacích hodin v předmětu Ekonomika a 5 vyučovacích hodin v předmětu Účetnictví, dále se počítá s 10 hodinami rozborů, z toho 5 hodin k výstupům z předmětu Ekonomika a 5 hodin k výstupům z předmětu Účetnictví. Na závěr je provedeno závěrečné hodnocení praxe, které zabezpečí metodik pedagogické praxe na základě předaných podkladů k průběhu pedagogické praxe.

Povinnosti studenta učitelství na pedagogické praxi - praktikanta:

- absolvovat pedagogickou praxi podle stanoveného rozvrhu,
- ze všech výstupů a rozborů si vést analytické písemné záznamy,
- respektovat pokyny vedení školy, cvičného učitele a metodika pedagogické praxe,
- být přítomen ve škole minimálně 15 minut před začátkem každého pedagogického výstupu,
- seznámit se s elementární třídní a školskou agendou, s pedagogickými dokumenty, zejména s učebními osnovami, tematickými plány, učebnicemi, odbornou literaturou a disponibilními učebními pomůckami,
- přípravy na vyučovací jednotky průběžně konzultovat se cvičným učitelem a v případě potřeby s metodikem pedagogické praxe, a to ještě před pedagogickým výstupem,
- ve spolupráci se cvičným učitelem sestavit rozvrh hodin pedagogické praxe a bez zbytečného odkladu jej předat metodikovi pedagogické praxe,
- nepřítomnost na praxi včas oznámit cvičnému učiteli a metodikovi pedagogické praxe.

Povinnosti cvičného učitele:

- seznámit přidělené praktikanty s nejdůležitějšími pro ně využitelnými pedagogickými dokumenty, zejména s učebním plánem, učebními osnovami ekonomických předmětů, na kterých budou participovat ve výuce, s příslušnými tematickými plány, učebnicemi, dostupnými a využitelnými učebními pomůckami a didaktickou technikou ve škole,
- ve spolupráci s praktikantem sestaví ihned na počátku pedagogické praxe rozvrh výstupů a rozborů a ve spolupráci se studentem zajistí, aby byl neprodleně k dispozici metodikovi pedagogické praxe, který pedagogickou praxi řídí (zpravidla rozvrh zašle formou e-mailové zprávy metodikovi pedagogické praxe příslušný praktikant),

- průběžně kontrolovat připravenost praktikanta před pedagogickými výstupy a po jejich realizaci co nejdříve uskutečnit podrobnou analýzu a hodnocení vyučovací jednotky,
- informovat metodika pedagogické praxe o průběhu praxe, a zejména v případě vzniku problémů ze strany studenta jej neprodleně kontaktovat,
- seznámit praktikanta s konkrétním způsobem organizace výuky na příslušné fakultní škole, se specifiky ve výuce, s rozhodujícími mezipředmětovými vazbami v učivu a přiměřeně také s činností předmětové komise, školské rady a dalších pedagogických orgánů školy,
- umožnit praktikantovi účast na zasedání předmětové komise, pedagogické poradě, případně na jiných aktivitách, souvisejících s běžným životem školy,
- každý pedagogický výstup by měl zdokumentovat a vyhodnotit na základě pořízeného hospitačního záznamu,
- vyplnit přehled pedagogických výstupů s dílčím bodováním a celkovým hodnocením: přidělení bodů za každý výstup v rozmezí od 0 – 6 bodů, celkově za 5 výstupů v jednotlivých vyučovacích předmětech (Ekonomika, Účetnictví) maximálně 30 bodů za každý vyučovací předmět,
- praktikant na závěr řízené pedagogické praxe odevzdá příslušnému metodikovi pedagogické praxe, který tuto praxi řídil, výsledné hodnocení cvičného učitele a pedagogický deník, který dokumentuje průběh, systematičnost a kvalitu přípravy a běžné pedagogické práce v období pedagogické praxe.

Kritéria hodnocení praktikantů na pedagogické praxi:

- sdělení cílů, průběžná práce s cíli, obsah a struktura vyučovací jednotky,
- úroveň uplatňování didaktických postupů a zásad (například přiměřený výklad, postup od jednoduššího ke složitějšímu, názornost, spojení teorie s praxí apod.)
- rétorické schopnosti,
- organizační schopnosti (zvládat třídu, komunikovat se žáky, účinně motivovat) včetně využívání odpovídajících metod a forem pedagogické práce,
- úroveň využívání didaktické techniky a učebních pomůcek,
- splnění cílů vyučovací hodiny.

Celkově mohou praktikanti v průběhu řízené pedagogické praxe získat z jednoho předmětu **30 bodů**. Výsledek bodového hodnocení cvičný učitel zapíše po skončení každého výstupu – realizované vyučovací jednotky praktikanta – do tiskopisu **Přehled výstupů**. Přehled výstupů obdrží praktikanti na KDEP a předkládají jej k záznamu cvičným učitelům. Cvičný učitel zapíše do Přehledu výstupů po skončení každé hodnocené vyučovací jednotky a po jejím rozboru **slovní hodnocení, počet přidělených bodů** (maximálně 6 bodů za vyučovací jednotku) a alternativní celkové hodnocení vyučovací jednotky **uznán/neuznán**. Pro bodové hodnocení na Vysoké škole ekonomické v Praze platí jednotná klasifikační stupnice, pro účely hodnocení výsledků pedagogické praxe bylo transformováno následovně:

Klasifikační stupnice:

Stupeň	Známka	Bodové hodnocení
1	výborně	30 – 27 bodů
2	velmi dobře	26 – 23 bodů
3	dobře	22 – 18 bodů
4+	nevyhověl(a)	17 – 15 bodů (může opakovat vyučovací hodinu)
4	nevyhověl(a)	14 bodů a méně (nemůže opakovat vyučovací hodinu)

4 POKYNY PRO STUDENTY UČITELSTVÍ NA PRAXI – PRAKTIKANTY

V průběhu řízené pedagogické praxe student učitelství jako praktikant **absolvuje**:

- **úvodní instruktáž**, která je součástí úvodních hodin předmětů Didaktika ekonomiky s didaktickou praxí a Didaktika účetnictví s didaktickou praxí, vede ji pedagog KDEP, zajišťující výuku těchto předmětů (může být realizovaná i prostřednictvím ISIS),
- **10 hodin pedagogických výstupů: 5 hodin ve vyučovacím předmětu Ekonomika a 5 hodin ve vyučovacím předmětu Účetnictví**,
- **10 rozborů k pedagogickým výstupům**, z toho 5 rozborů k výstupům z vyučovacího předmětu Ekonomika a 5 hodin k výstupům z vyučovacího předmětu Účetnictví,
- **závěrečné hodnocení praxe**, které zabezpečí metodik pedagogické praxe na základě dokumentu **Přehled výstupů**, který zpracoval cvičný učitel a předložil praktikant.

Student na řízené pedagogické praxi nereprezentuje pouze sebe, ale také Vysokou školu ekonomickou, příslušnou fakultu a katedru. Proto je vázán studijním řádem vysoké školy, ale přiměřeně též školním řádem cvičné školy. Měl by vystupovat a působit v souladu s mravními normami a etikou vysokoškolského studenta a budoucího učitele. Měl by dodržovat veškerá ustanovení vztahující se k průběhu řízené pedagogické praxe, dbát svých povinností, přihlásit se na pedagogickou praxi a představit přidělenému cvičnému učiteli a vedení školy, členům pedagogického kolektivu, se kterými přijde do styku, dodržovat za všech okolností pravidla slušnosti v chování, oblékání i vystupování a jako host plně respektovat pravidla chodu příslušné školy, na které pedagogickou praxi vykonává.

Povinnosti studenta učitelství jako praktikanta na pedagogické praxi:

- absolvovat pedagogickou praxi podle stanoveného rozvrhu,
- ze všech výstupů a rozborů si vést analytické písemné záznamy,
- respektovat pokyny vedení školy, cvičného učitele a metodika pedagogické praxe,
- být přítomen ve škole minimálně 15 minut před začátkem každého pedagogického výstupu,

- seznámit se s třídní a školskou agendou, zvláště s pedagogickými dokumenty jako jsou učební plán a učební osnovy, měl by si vyžádat a nastudovat tematický plán, učebnice, odbornou literaturu a využívat disponibilní učební pomůcky,
- přípravy na vyučovací jednotky průběžně konzultovat se cvičným učitelem a v případě potřeby s metodikem pedagogické praxe, a to ještě před pedagogickým výstupem,
- ve spolupráci se cvičným učitelem sestavit rozvrh hodin pedagogické praxe a bez zbytečného odkladu jej předat metodikovi pedagogické praxe,
- nepřítomnost na praxi včas oznámit cvičnému učiteli a metodikovi pedagogické praxe.

Podklady studenta učitelství jako praktikanta na pedagogické praxi:

- Individuální plán pedagogické praxe (rozvrh náslechů, výuky a rozborů),
- model pedagogické přípravy na vyučovací hodinu (písemná příprava na vyučování),
- dotazník na sebehodnocení,
- celkové hodnocení pedagogické praxe ze strany praktikanta.

Celkové hodnocení pedagogické praxe:

- **5 pedagogických výstupů z vyučovacího předmětu Ekonomika**, které průběžně vyhodnotí a zaznamená cvičný učitel ve škále 0 – 6 bodů,
- **5 pedagogických výstupů z vyučovacího předmětu Účetnictví**, které průběžně vyhodnotí a zaznamená cvičný učitel ve škále 0 – 6 bodů,
- metodik pedagogické praxe, který řídil příslušnou pedagogickou praxi praktikanta prostuduje Přehled výstupů, slovní hodnocení cvičného učitele, přiměřeně přihlédne k písemným záznamům z hospitací, k úrovni pedagogického deníku a všem dalším podkladům a informacím o průběhu pedagogické praxe a provede (potvrdí, upraví) **závěrečné bodové hodnocení**. Praktikant může získat maximálně 30 bodů.

Podmínky uznání pedagogické praxe:

- **100 % a úspěšná účast na řízené pedagogické praxi,**
- **odevzdání Přehledu výstupů a předložení Pedagogického deníku.**

Didaktická a odborná příprava na pedagogické výstupy

V rámci plánování a přípravy své pedagogické činnosti by měl praktikant na pedagogické praxi **ovládnout následující atributy pedagogické práce:**

- excelentní ekonomické a účetní znalosti, odborný ekonomický nadhled,
- schopnost aplikovat teoretické vědomosti z pedagogiky, psychologie a didaktiky,
- způsobilost zpracovat tematický plán, adekvátně a funkčně rozplánovat učivo na jednotlivé vyučovací jednotky, schopnost aplikovat tematický plán se zřetelem na návaznosti v učivu,
- schopnost stanovovat odpovídající výchovně vzdělávací cíle, pracovat s nimi během výuky, schopnost improvizovat v různých nepředvídatelných situacích, zvládat stres a být tvořivý v rámci různorodých učebních aktivit žáků,
- při tvorbě modelu řízení výuky neopomínat využití aktivizujících metod vyučování,
- získat poznatky o komunikaci a týmové práci ve školách při plánování a realizaci pedagogických aktivit v různých školních radách, předmětových komisích apod.,
- při koncipování modelů řízení výuky brát dostatečný ohled na zvláštnosti v učivu, na specifika jednotlivých tříd a skupin žáků, na pedagogicko-psychologické zákonitosti,
- schopnost samostatně vypracovat podrobnou písemnou přípravu na vyučování,
- způsobilost posoudit kognitivní náročnost vzdělávacího a výchovného cíle podle Bloomovy a Kratwohlovy taxonomie,
- schopnost didakticky analyzovat učivo – vymezit základní učivo, základní pojmy a vztahy, využít rozšiřující učivo, včetně aspektů mezipředmětových vztahů,
- osvojit si didaktickou analýzu základních vědomostí, dovedností, postojů a hodnot žáků s ohledem na jejich individuální a vývojové zvláštnosti, schopnost motivovat,

- dokázat efektivně třdit a vybírat ideální didaktické postupy, osvojit si též organizační schopnosti při vyučování, které povedou k dosažení stanovených cílů,
- zdokonalit se při vytváření soustavy učebních úkolů, být způsobilý je jasně, srozumitelně a přiměřeně formulovat,
- naučit se naplánovat a vytvořit pro žáky takový scénář vyučovací jednotky, který bude zajímavý, dynamický a logicky provázaný, aby byly didakticky efektivně dosaženy vytčené výchovně vzdělávací cíle,
- schopnost autoevaluace, tedy sebereflexe, adekvátního vyhodnocování výsledků své pedagogické práce jako cesty k trvalému zlepšování pedagogické práce.

5 PŘÍPRAVA NA VYUČOVACÍ JEDNOTKU – DOPORUČENÁ FORMA

Obsahem písemné přípravy na vyučování jsou následující prvky:

- **Vzdělávací cíle vyučovací jednotky** – přímo se sdělují žákům, jsou formulovány aktivně ve smyslu činností žáků, ke kterým se úspěšně dospěje ve výuce, například žák bude umět vysvětlit, popsat, zaznamenat, vypočítat, analyzovat, vybrat, uvést výhody a nevýhody apod.
- **Výchovné cíle vyučovací hodiny** – nesdělují se přímo ve výuce, jsou formulovány pro učitele jako žádoucí postojové, vztahové ideály, ke kterým bude vyvíjena snaha žáky motivovat, vést učivem, příklady, vlastními postoji a jednáním učitele,
- **Didaktická technika a učební pomůcky** (tabule, křída, zpětný projektor a fólie, počítač, dataprojektor, projekční plocha a soubor v MS PowerPoint, učebnice, atd.)

Výše uvedené části by měly být doplněny **organizačně metodickými podklady**:

- **Opakování probraného učiva**, na které se bude navazovat,
- **Expozice nového učiva**,
- **Opakování a upevňování nového učiva** (prvotní opakování),
- **Zadání domácího úkolu.**

Průběh vyučovací jednotky by měl být rozpracován do **časového průběhu** (časového plánu).

Náležitosti přípravy na vyučovací jednotku

Vyučující:

Předmět:

Fakultní škola:

Cvičný učitel:

Datum:

Třída:

Čas:

Typ vyučovací jednotky:

Tematický celek (okruh):

Téma:

Vzdělávací cíle vyučovací jednotky

text

Výchovné cíle vyučovací jednotky

text ...

Didaktická technika a učební pomůcky

text ...

Struktura vyučovací jednotky

Zachycuje **didaktický cyklus**, který obsahuje přesně stanovený čas, motivaci a vyučovací metody v konkrétních etapách (fázích) vyučovací jednotky. Druhou významnou součástí struktury vyučovací jednotky je **didaktická odborná příprava**, konkretizující činnosti učitele a žáků v jednotlivých etapách (fázích) vyučovací jednotky.

DIDAKTICKÝ CYKLUS					DIDAKTICKÁ ODBORNÁ PŘÍPRAVA	
čas	název	motivace	metoda	poznámka	činnost učitele	činnosti žáků

Opakování osvojeného učiva z předchozí výuky

text ...

Expozice nového učiva

text ...

Opakování a upevňování nového (právě probraného) učiva – prvotní opakování

text ...

Zadání domácího úkolu

text ...

6 PEDAGOGICKÝ DENÍK

Tento výstupní dokument řízené pedagogické praxe, vyhotovený praktikantem, by měl mít následující **doporučené součásti**:

- **individuální plán praxe** (rozvrh hodin náslechu, pedagogických výstupů a rozborů – datum, hodina, ročník, učebna)
- **5 příprav na vyučovací jednotku** v předepsané formě z předmětu **Ekonomika**,
- **5 příprav na vyučovací jednotku** v předepsané formě z předmětu **Účetnictví**,
- **10 hospitačních záznamů** cvičných učitelů, hodnotících pedagogické výstupy,
- **10 vyplněných autoevaluačních dotazníků**, zachycujících sebehodnocení praktikanta (vyplněných bezprostředně po každém vlastním výstupu praktikanta),
- **celkové hodnocení pedagogické praxe praktikantem** vlastnoručním podpisem,
- **Přehled výstupů s celkovým hodnocením**, podepsané cvičným učitelem.

Doporučená struktura:

1. list Identifikační údaje: příjmení a jméno praktikanta, fakulta a studijní obor, fakultní škola nebo jiná škola, kde probíhala pedagogická praxe, příjmení a jméno cvičného učitele
2. list Obsah deníku podle stran
3. list Individuální plán pedagogické praxe (rozvrh)
4. list Účast na jiných aktivitách v průběhu praxe (například zasedání předmětové komise, prohlídka školy, účast na pedagogické poradě nebo třídnické hodině apod.)
5. list a další: Písemné přípravy na vyučování; Hospitační záznamy cvičných učitelů, Autoevaluace (sebehodnocení) praktikanta; Celkové hodnocení pedagogické praxe praktikantem; Přehled výstupů s celkovým hodnocením.

Praktikant po ukončení řízené pedagogické praxe odevzdá pedagogický deník pověřenému pedagogovi KDEP, který řídil pedagogickou praxi na příslušné fakultní nebo jiné škole, kde pedagogická praxe probíhala.

7 PŘÍKLAD ZÁZNAMU STRUKTURY VYUČOVACÍ JEDNOTKY DO PÍSEMNÉ PŘÍPRAVY

Tematický celek (okruh): Podnik a podnikání

Téma: Podnikatelský plán

čas	DIDAKTICKÝ CYKLUS				DIDAKTICKÁ ODBORNÁ PŘÍPRAVA	
	název	motivace	metoda	poznámka	činnost učitele	činnosti žáků
3 min.	organizace vyučovací jednotky		řízený rozhovor		kontroluje docházku, zapisuje do třídní knihy nepřítomné žáky a téma	hlásí nepřítomné žáky
2 min.	vstupní motivace	poukázat na právní formy podniků v ČR	motivační vyprávění		motivuje žáky	informují se o právních formách podniků, a proč je důležité se s nimi seznámit
8 min.	aktualizace již dříve osvojeného učiva	dokázat žákům nutnost ovládní teoretických základů	řízený rozhovor	diagnostika	prověřuje a hodnotí vědomosti žáků, opakuje základní pojmy potřebné pro expozici nové látky	reagují a odpovídají na otázky učitele
12 min.	expozice nového učiva	ukázat, že to co žáci umí, jim ulehčuje práci při získávání nových poznatků	výklad, popis, vysvětlování	abstrakce pomocí modelu	vysvětlí a diktuje poznámky	sledují expozici, zapisují si poznámky a odpovídají na otázky
14 min.	upevňování učiva	dokázat žákům, že dostatečně zvládli problematiku	řízený rozhovor, procvičení nové látky	příklady	zadáva příklady a sleduje jejich řešení	žáci řeší příklady, ptají se na nejasnosti
3 min.	shrnutí	poukázat na to, že učivo není těžké, když jej zvládli během výuky	řízený rozhovor		zadáva kontrolní otázky ke zjištění, úrovně osvojení	žáci odpovídají na kladené otázky
3 min.	zadání domácího úkolu	poukázat na fakt, že rutinu získají pouze opakováním nových poznatků	samostatná práce		zadáva domácí úkol z nové látky	žáci si zapisují zadání domácího úkolu

8 DOKUMENTY PRO PRAKTIKANTY

INDIVIDUÁLNÍ PLÁN PEDAGOGICKÉ PRAXE

Praktikant / praktikantka:

Fakultní nebo jiná cvičná škola:

Cvičný učitel:

Výstupy z předmětu EKONOMIKA

Počet výstupů	1	2	3	4	5
Datum výstupu					
Hodina výstupu					
Ročník					
Učebna					

Výstupy z předmětu ÚČETNICTVÍ

Počet výstupů	1	2	3	4	5
Datum výstupu					
Hodina výstupu					
Ročník					
Učebna					

podpis praktikanta: podpis cvičného učitele:

SEBEHODNOCENÍ STUDENTA

k přípravě na vyučovací jednotku z EKONOMIKY / ÚČETNICTVÍ č.

HODNOCENÍ PŘÍPRAVY NA VYUČOVACÍ JEDNOTKU

Využil jste během výuky svoji přípravu na vyučování v plném rozsahu? Myslíte si, že byste v ní příště něco změnil(-a)? Pokud ano, tak co?

.....

Měl(-a) jste nějaké komplikace při koncipování přípravy na vyučování? Pokud ano, jaké?

.....

V případě, že byste měl(-a) odučit ještě jednou stejnou vyučovací jednotku, změnil(-a) byste něco ve své přípravě na vyučování?

.....

HODNOCENÍ VLASTNÍHO VÝSTUPU

Dosáhl(-a) jste vámi stanovených výchovně vzdělávacích cílů?

.....

Která část vyučovací jednotky se vám nejvíce podařila a proč?

.....

Která část vyučovací jednotky se vám nepodařila a proč?

.....

Stihl(-a) jste všechno, co jste si naplánoval(-a)? Podařilo se vám dodržet časové rozvržení jednotlivých fází vyučovací jednotky?

.....

Co byste při budoucím výstupu udělal(-a) jinak?

.....

Datum:

Podpis praktikanta:

CELKOVÉ HODNOCENÍ ŘÍZENÉ PEDAGOGICKÉ PRAXE PRAKTIKANTEM

Jméno a příjmení:

Akademický rok:

Účast na pedagogické praxi od do

Fakultní nebo jiná cvičná škola:

Cvičný učitel:

.....

Stručná charakteristika očekávání od pedagogické praxe:

.....

Míra naplnění výše uvedeného očekávání:

.....

Nenaplněná očekávání:

.....

Hodnocení spolupráce se cvičným učitelem:

.....

Atmosféru ve výuce, interakci se žáky, jejich zájem o vyučovací předmět a mnou realizovanou výuku hodnotím:

.....

Přínos praxe pro mé další profesionální působení:

.....

Pomocí škály 1, 2, 3, 4, 5, 0 se pokuste vyhodnotit některé části „řízené pedagogické praxe“

1 - výborně, velmi se mi líbilo, jsem velmi spokojen(-a)

2 - velmi dobře, líbilo se mi, jsem spokojen(-a)

3 - dobře, někdy se mi líbilo, někdy zase ne

4 - slabě, nelíbilo se mi, jsem nespokojen(-a)

5 - nedostatečně, vůbec se mi nelíbilo, jsem velmi nespokojen(-a)

0 - neumím vyjádřit, nedokážu to posoudit

a) organizace pedagogické praxe	1 2 3 4 5 0
b) úroveň metodických materiálů	1 2 3 4 5 0
c) spolupráce se cvičným učitelem	1 2 3 4 5 0
d) spolupráce s metodikem pedagogické praxe	1 2 3 4 5 0
e) sociální klima na fakultní (cvičné) škole	1 2 3 4 5 0
f) materiální vybavení na fakultní (cvičné) škole	1 2 3 4 5 0
g) časový rozsah pedagogické praxe	1 2 3 4 5 0
h) hodnocení cvičným učitelem na pedagogické praxi	1 2 3 4 5 0
i) celkové hodnocení průběhu pedagogické praxe	1 2 3 4 5 0

Doporučuji cvičnou (fakultní) školu pro výkon pedagogické praxe:

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nedokážu se k tomuto bodu vyjádřit
- d) spíše ne
- e) určitě ne

Doporučuji cvičného učitele pro vedení praktikantů na pedagogické praxi:

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nedokážu se k tomuto bodu vyjádřit
- d) spíše ne
- e) určitě ne

Datum: **Podpis praktikanta:**

9 DOKUMENTY PRO CVIČNÉ UČITELE

PŘEHLED VÝSTUPŮ – DIDAKTICKÁ PRAXE

Semestr: Vedoucí praxe za katedru:

Údaje o posluchači: Jméno a příjmení:

Telefon: E-mail:

Údaje o SŠ: Název a adresa školy:

Cvičící učitel:

	Datum	Ročník, předmět, téma hodiny	Stručné hodnocení učitele	Body	Uznán či neuznán
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					

Celkové hodnocení didaktické praxe cvičným učitelem:

.....

Datum:

Podpis cvičného učitele:

Celkové hodnocení didaktické praxe vedoucím praxe:

.....

Datum:

Podpis vedoucího praxe:

HOSPITAČNÍ ZÁZNAM (navrhovaný vzor)

Jméno vyučujícího (praktikanta):

Jméno hospitujícího (cvičný učitel):

Vyučovací předmět:

Téma vyučovací jednotky:

Definování a úroveň naplnění vzdělávacích cílů:

.....

Obsahová stránka: odborná úroveň, rozsah, terminologie, didaktická transformace, návaznost:

.....

.....

Uplatnění didaktických zásad:

.....

Výběr a aplikace vyučovacích metod:

.....

.....

Aktivizace třídy, kontakt se žáky, klima ve třídě:

.....

.....

Vystupování, kultura řeči a hlasový projev, nonverbální prvky, grafický projev:

.....

.....

Časové rozvržení vyučovací jednotky:

.....

.....

Využití didaktické techniky a učebních pomůcek:

.....

.....

Celkové hodnocení výstupu (celkový – komplexní – dojem):

.....

.....

Datum:

Podpis hospitujícího:

ZÁVĚR S UVEDENÍM PŘÍNOSŮ REALIZOVANÉHO PROJEKTU

Realizace projektu by měla být **přínosem pro všechny interesenty**, podílející se na realizaci řízených pedagogických praxí:

- **praktikující studenty učitelství,**
- **fakultní a další spolupracující cvičné školy,**
- **řešitelské pracoviště projektu - garant průběhu řízených pedagogických praxí Katedru didaktiky ekonomických předmětů.**

Řízené pedagogické praxe by se měly na základě takto zpřesněných a upravených podmínek stát transparentnějšími a měly by být organizačně lépe zajištěné. Je tomu tak proto, že v příručce jsou podrobně upraveny podmínky realizace pedagogických praxí a jsou zde precizována kritéria hodnocení praktikantů při edukačních výstupech. Jednotná a jednoznačně deklarovaná pravidla hodnocení praktikantů si kladou za cíl přinést vyšší objektivitu hodnocení a lepší srovnatelnost mezi jednotlivými fakultními školami.

Cviční učitelé budou mít možnost přesněji plnit svoji roli, protože se jim dostalo kromě jasně deklarovaných pokynů a formulářů k průběhu a vyhodnocení pedagogických praxí také příležitosti setkat se na semináři a v příručce uvedené přístupy diskutovat, konfrontovat vlastní názory a profesní zkušenosti, dohodnout ujednocené rutiny praxe, kritéria hodnocení a následně sdílet společnou vizi. V tom spatřují předkladatelé projektu nejdůležitější přidanou hodnotu.

S partnery ve vzdělávání budeme nadále ve zvýšené míře komunikovat, zajímat se o jejich postoje a v maximální možné míře se budeme snažit získané podněty využívat. Předpokládáme, že by to mohlo vést k dalšímu prohlubování vzájemné spolupráce, včetně synergických efektů, ale očekáváme také, že projektové výstupy významně přispějí k přenosu výsledků našeho vědního oboru (teorie vyučování ekonomických předmětů) do pedagogické praxe. Vysoká škola ekonomická tím zpětnovazebně získá další impulzy pro rozvoj oborové didaktiky a ke zlepšování přípravy učitelů.

ExtraSYSTEM

Název: Metodický materiál k realizaci řízené pedagogické praxe na fakultních školách Vysoké školy ekonomické v Praze.

Výstup z projektu FRVŠ č. 1310/2012.

Autor: Pavel Krpálek - Katarína Krpálková Krelová

Vydavatel: Extrasystem Praha

<http://www.extrasystem.com/9788087570081.pdf>

Počet stran: 30

Rok vydání: 2012

Vydání: první

ISBN 978-80-87570-08-1

